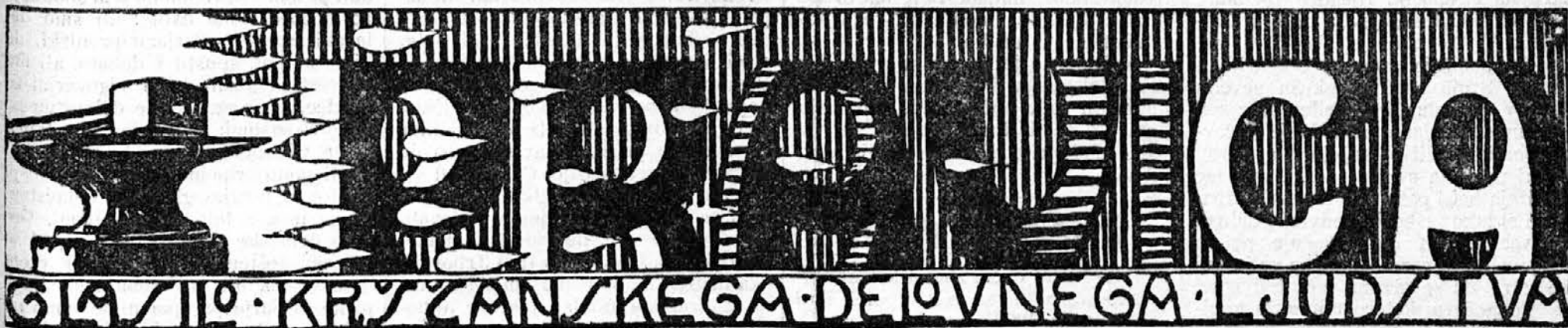




Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.

Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.

Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/2 leta 12 Din, za 1/4 leta 24 Din.

Inserati se saračunajo po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske

tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-

ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

Za svobodo.

Ko so pred tremi meseci neke tajne sile, katerih izvor vsak svobodni državljani pozna, prisilile parlamentarno večino — zastopnico suverenegega naroda — da je na začrtani poti klonila in ko sta se današnji vladni stranki protiustavno polastili državnega krmila, pričena v povestnici naše ožje in širje domovine važna, za bodočnost več rodov odločilna borba: doba napadanja ljudskih pravic, svobode in samoodločevanja ljudstva. Pričelo se je z izvajanjem smelega načrta, ki naj svobodni narod spremeni v brezpravno rajo. Da se omogoči peščici nemoralnih nasilnikov, ki v ta namen izrabljajo narodnostna čustva srbskega kmeta, trajno izkoriščanje slovenskih, hrvaških in nič manj srbskih pokrajin — temu cilju naj bo v senci bajonetov žrtvovana demokracija in parlamentarizem. Po načrtu bi jim moralo ljudstvo ob volitvah dati navidezno zaslobo ali vsaj opravičilo za diktaturo in ko bo zlomljena ljudska volja in raja v okoliših suženjstva zopet poslušna — bo domovina rešena. Izviren ta načrt ni. Zgodovina nudi nešteto primerov o zatiranju in tlačenju ljudstva — pove pa tudi uspehe. V šoli Mussolinija so naši diktatorji tudi lahko zvedeli, kako naglo je pričela tam diktatura kopneti pred pravico in pred svobodoljubjem.

Ta načrt, sestavljen brez ljudstva proti ljudstvu, se pri nas dolgo niti izvajal ne bo. Preveč muk je pretrpel rod od Triglava preko Balkana in preveč krvi prelil, da ne bi znal ceniti svobode. Odpor proti današnjim nasilnikom, ki je bil prva leta narodnostnega značaja, se je vsled nezdravih socialnih razmer in vedno večjega prepada med velekapitalom in delavstvom nerazmerno pojačal s socialnim gibanjem in proletarizirani inteligent, delavec in kmet so danes v eni fronti proti nasilju in za zmago demokracije.

Ni več dovoljena svobodna beseda, ustavljena je svoboda tiska. Danes je najbolj razširjen list pri nas zaplenjen in ustavljen, jutri na Hrvaškem, v Dalmaciji in zopet v Srbiji itd. Na povelje se razpuščajo velike politične organizacije; ječe se polnijo z izvoljenimi ljudskimi zastopniki; množice kmetov se zapira le radi tega, ker so pisniki, da se nepismene lažje vara; z bajoneti se divja proti zborovalcem na shodih, če si kdo še upa kritizirati diktaturo. Čelniki Orjune zborujejo in čakajo trenotka, da s plačanimi hlapci diktatorskih demonov stopijo na vrat svobodnim državljanom, da preprečijo izraz njih svobodne volje.

Krščansko delavstvo ni pričakovalo čez noč zboljšanja svojega socialnega položaja in iztrebljenja ostudnih izrodov kapitalizma. Uvidelo je rešitev in moč delavstva v organizaciji in po njih utiralo pot krščanskemu socializmu. Zavedalo se je vedno, da je tej borbi za boljšo družbo podlaga in osnovna pravica svoboda. Zaveda se pa tudi sedaj, da je izzvano v osnovni pravici in preveč ceni svobodo, da bi kolebalo v odločnosti.

Politični pregled.

Pri nas.

Vzporedno z bližanjem volitev stopnjuje tudi teror od dne do dne. Vse politično življenje v državi je osredotočeno na volitve. Vlada je odložila vsa vprašanja in se bavi le z načini, kako v vsaki pokrajini pripraviti tla zase. Točnega pregleda o aretacijah še ni mogoče dobiti, ker se kar na »tistem« obavlja zapiranje državljanov vseh opozicijskih skupin. V Belgradu so aretirali prvega skupščinskega tajnika in ga kot zločinca pod bajoneti odpeljali v Split. V Bosni je bil aretiran bivši minister dr. Behmen.

Pretekli teden se je pričelo z ustavljanjem in zaplenjevanjem časopisja opozicije. Pri nas so radi članikov iz 1922 in naslednjih let ustavili »Domoljuba«. V soboto pa je bila ustavev in zaplenba »Domoljuba« od sodišča razveljavljena in s tem vlada za en moralen poraz bogatejša.

Dalje se je pričelo s prepovedovanjem volivnih shodov opozicije.

Izgleda, da med nasilniki samimi ni soglasja. Med ministri se je pojavilo nezaupanje, ki ubija diktaturo že tam, odkoder izhaja. Vsekakor pa poročila o preteči krizi niso brez podlage.

Brezglavost diktatorjev kažejo njihovi bedasti načrti. »Jutrov« uvodnik z dne 18. januarja piše: O tem ni nobenega dvoma, da bo Narodni blok izšel pri teh volitvah kot zmagovalec. Preskrbljeno je vse, da v tem pogledu ne more nastopiti nobeno presenečenje. Kdor tega danes še ne veruje, se bo lahko prepričal po 8. februarja. Vprašamo le, kdo je tisti, ki je preskrbel in bo poskusil proti volji ljudstva s še nadaljno diktaturo. Vsako ljudstvo ne reagira takoj, za to pa takrat toliko bolj odločno; naše ljudstvo je te vrste in bo tudi samo poskrbelo, da danes teptana suverena volja ljudstva pomeže za vedno s fašizmom.

Drugod.

Nemčija. Po dolgih in hudih krčih je Nemčija dobila vlado, ki ima vse sposobnosti, da ne bo dolgo vladala. S to vlado je Nemčija zaplavala v izrazito nacionalne vode: »Deutschland über alles«. Vlado je omogočil centrum, ki je po ljubimkanju na levo in na desno vendar zlezel na desno. Bo pa centrum tudi tisti, ki bo vlado strmoglavil, kajti centrum ima v sebi zelo močno levico pod vodstvom dr. Wirtha, ki ima na svoji strani simpatije delavstva in dijaštva. Zato dr. Wirth ne bo mogel dolgo prenašati desničarske premoči v centrumu in bo moral izstopiti iz svoje stranke ali bo pa šla stranka na levo. Na vsak način bo centrum dosegel velike potrebe, s tem pa tudi nacionalna vlada. Tudi premočna opozicija ne bo dala dihati. Velika podobnost s slovenskimi in jugoslovanskimi razmerami.

Italija. Medtem ko v Nemčiji nacionalizem vstaja, drvi v Italiji v prepad. Pretekli teden se je vršila znamenita seja italijanskega parla-

menta, v kateri je stari 83 letni Gioliti, vodja italijanskih liberalcev, obsodil fašizem. S tem dejanjem je zgubil Mussolini svojo nekdanjo prisotnost duha ter se je po otročjasko zaganjal z medklci v starega državnika, ki ga je pa odbil, kakor odbije konj komarja, ko strese grivo. Mussolini se bori na vse kriplje. Ustavlja liste, razpušča društva, mobilizira svojo milico, manifestira, toda vse mu izveni v žalno koračnico, ki se je igrala z Matteotijevem pogrebom. Fašizem v Italiji pade, toda se bo še precej otepal in otepanje bo krvavo. 300.000 oboroženih fakinov predstavlja precej hudo silo, ki se je bo Mussolini poslužil prav gotovo, ko bo hudo.

Amerika. Amerika je v zunanji politiki krenila drugo smer. Namerala evropskim razmeram posvečati več skrbi in priznati Rusijo.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Kmetijski delavci.

Cven pri Ljutomeru. Dne 2. februarja ob 2 pop. se vrši redni občni zbor Strokovne zveze kmetijskih delavcev skupine Cven pri predsedniku Markoviču na Cvenu z običajnim dnevnim redom. Člani, v vašem interesu je, da se občnega zbora polnoštevilno udeležite.

Prometna zveza.

Režijske vožnje železničarjev nerazsodnežem v spodtiko.

Kakor nekaterim podeželskim ljudem, tako so tudi nekaterim državnim nameščencem odveč režijske vožnje železničarjev. Češ, saj so železničarji tako kot drugi od države plačani nastavljenici. Res je to. Samo službeni položaj železničarjev je treba drugim stanovom od bližje ogledati in zavist glede režijskih voženj bo vsakega posameznika kmalu popustila.

Ne bomo oporekali, da smo si glede žalostnih socialnih razmer v splošnem vsi precej enaki. Ni pa vse eno, če stoji železničar v vedni nevarnosti, da zgubi v službi roko, nogo in tudi svoje življenje. Ni vseeno, pozimi v gorki pisarni in poleti v hladni senci vršiti službo. Ni vseeno po železnici se kot potnik brezskrbno voziti ali pa pozimi na mrzlih in poleti na razgretih zavorah vršiti odgovorno službo. Ogleda naj se kurjača, ki se ves umazan od pretežkega dela še pozimi poti, kaj pa poleti? In naši premikači? Pozimi v snegu, poleti med od solnce razbeljenimi tiri mora ob vsakem vremenu na prostem vršiti službo in to v vedni nevarnosti, da ne pade pod vozove, ki ga vsak hip lahko zmečkajo, ko iste zapenja. Kaj pa služba sprevodnikov ter vlakospremnega osobja sploh? Vprašajte jih, kako je z njihovim počitkom? Podi jih železniška uprava v službi kot »pse«. Ko pride od dolge vožnje ves zaspan, izmučen in zmrznjen na domačo postajo, da se enkrat oddahne, odpočije, naspi, ga čaka že drugi vlak, katerega

naj vsled pomanjkanja osobja kar prevzame in vozi naprej. Ako je pa toliko srečen, da dostikrat po dveh ali treh dneh pride do svoje družine domov, mora biti večkrat že v šestih urah zopet na svoji postaji pri vlaku nazaj. In teh 6 ur naj porabi iz službe (postaje) domov, da se doma, ako je kaj pripravljenega, nasiti, naspi in zopet vrne na postajo v službo. In to ob vsaki uri podnevi in ponoči ter ob vsakem vremenu. Ves zmučen, ves zbit in sestradan pri slabi plači imaš vedno za seboj še one gospode, ki komaj čakajo, da ti za vsak najmanjši prestop čim večjo kazen nakažejo, poleg katere se mora plačati še kolek za 20 Din. To vse omenjamo za one, ki za svojo neprimerno težko službo prejemajo tudi neprimerno slabo plačo. Kaj pa ono ubogo progovno delavstvo in nenastavljeno osobje sploh? Kot nenastavljeno osobje, ki sploh nima rednih dohodkov, tako progovno delavstvo zasluži redno samo po 2 dni na teden. Zato mu še ta režijska ugodnost nič ne koristi, ker se še brezplačno voziti ne more. Upamo, da bo v tem oziru najbolj zabitim ljudem jasno dovolj, zakaj si železničarstvo stare pravice lasti in jih brani, med tem ko je gotovim ljudem podražitej režijskih kart železničarjem premalenkostna.

Ofenziva kapitalizma.

Svetovna vojna je v vseh državah zelo pretresla temelje družabnega reda. Povzročil jo je kapitalizem, ki je v vseh, v svetovni vojni udeleženi, državah postal gospodar položaja in odločeval brezobzirno usodo delavnega sloja. Pokoriti se je moralo vse njegovi volji in oditi na branik za koristi tistega, ki ga je brezsrčno odiral že v mirnem času. Delavno ljudstvo ene države se je borilo nasproti delavnemu ljudstvu druge države, nedolžen eden kot drugi. Vse to za tistega, ki mu je bilo odiranje lastnega naroda še premalo in si je želel novih in zopet novih žrtev.

Minula je vojska. Neurejene mase so se kot gospodari položaja v znamenju revolucije vračale z bojnih poljan domov. Kapitalizem je trenutno zgubil svojo nadvlado, kar dokazuje pridobitev osemurnega delavnika, katerega so priznavale države ena za drugo. Čas je bil ugoden, da si delavstvo z lahkoto pribori marsikaj, za kar bi se moralo bojevati dolga desetletja. Države so se pričele socialistično orientirati: ruska revolucija, angleška delavska vlada, francoska socialistična vlada, nemška vlada, nemško-avstrijski krščanski socialci. Vse je kazalo, da v celi Evropi zavladala socialistično levó krilo in odklenka enkrat za vselej buržuaznim kapitalističnim strankam.

Toda stari sovražnik vsega, kar je pravično, kapitalizem, že zopet sili iz svojega brloga, kamor so ga porinile mase delavnega ljudstva, vračajoče se iz bojnih poljan. Že misli, da je zopet prišel njegov čas. Po vseh državah poskuša svojo srečo. Angleške državnozborske volitve so mu v konservativni stranki nudile prvi del uspeha, enako je izpodkopaval tla socialnim

Ali si član „I. delavskega konzumnega društva“, ki ima poleg petih prodajalen v Ljubljani tudi še trideset poslovalnic v raznih drugih krajih Slovenije?

strujam v Nemčiji. Njegovo rožljanje se prav občutno pojavlja tudi na Balkanu. V Romuniji je absoluten gospodar položaja, enako v Bolgariji in Italiji. Svojo srečo poskuša seveda tudi v Jugoslaviji. Nasilen razpust parlamenta, vlade in sedanje državnozbornske volitve kažejo, da vprav sedaj poskuša svojo srečo. Gospodar položaja hoče postati tudi v naši državi in si tako priboriti nadvlado enkrat za vselej. On naj odločuje potem svojevoljno o vsem. Ljudska volja naj se zatne, da se nikdar več ne dvigne.

To je igra, katero uprizarja kapitalizem skoro po vseh evropskih državah. Ofenzivo brezsrčnega in protikrščanskega kapitalizma moramo z vso silo odbiti. Naloga krščansko-socialnega delavstva je, da odbije ta silni napad z vso energijo ter obvaruje delavno ljudstvo kapitalistične nadvlade. Vprašanje državne ureditve naj se reši potem svobodne volje vseh treh jugoslovanskih narodov. Krščansko delavstvo ne pozna nikake absolutistične nadvlade, še najmanj pa v osnovnih državno-pravnih vprašanjih. Zato si moramo svobodno voljo priboriti najprej v vprašanju državne ureditve, ker potem nam bo lahko priboriti tudi svobodno voljo v odločanju oziroma domačih vprašanjih.

Stojimo pred odločilnim korakom za nadaljnji razvoj v naši državi. Na razpolago pri odločitvi sta nam le dva vprašanja. Ali zmaga ideja bratskega sporazuma vseh treh narodov v naši državi na bodisi federalistični ali avtonomistični podlagi, ali pa naj zmaga koncentrirana kapitalistična ideja na centralistični podlagi, kjer bo vodil politiko samo kapitalizem brez ozira na voljo delovnega ljudstva.

Za vsakogar izmed nas je odločitev jasna. Ako hočemo uresničiti krščanskega socializma, moramo odbiti kapitalizmu vsakršno koncentracijo in z volivnimi krogljicami glasovati za avtonomistično podlago države. Mi gremo v boj za svobodo ljudske volje. V dosego te in v blagor celokupnega delovnega ljudstva, ki trpi pod težo kapitalizma, moramo porabiti mi vse moči. Na izid teh volitev, ki niso važne samo za delovno ljudstvo naše države, ampak tudi drugih držav, s težkim koprnenjem čaka cela proletarska Evropa, kakor obratno tudi ves kapitalistični svet, ki komaj čaka, da bo tudi gospodar nad Jugoslavijo.

Z našo odločitvijo in z zmago ljudske volje bomo moralno vplivali ne le na Italijo, kjer se kapitalističnemu reprezentantu Mussoliniju že pošteno

tresejo hlače, ampak tudi na druge države, kjer že vlada silna roka kapitalističnega nasilja.

Naše geslo je: V boj za svobodno voljo delovnega ljudstva v državi, v pokrajini in v občinah! V tem boju bomo dosegli tudi pravico, ki je jedro našega krščansko socialnega gibanja.

Delavska zveza.

Vič. Redni občni zbor Okrajne delavske zveze Vič se vrši v petek dne 23. januarja 1925 ob pol 8 zvečer v dvorani Društvenega doma na Glincah s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor; 2. čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora; 3. poročilo odbora; 4. poročilo pregledovalcev računov; 5. volitev novega odbora in 6. slučajnosti. Dolžnost vsakega člana in somišljenika je, da se občnega zbora sigurno udeleži. — Odbor.

Zakaj ne dobijo rudarji povišanje svojih plač.

Vsled enkratnega prispevka Trb. premogokopne družbe rudarjem, katerega so koncem preteklega leta dobili edinole po intervenciji poslancev Jugoslovanskega kluba, je nastalo med rudarji vprašanje, zakaj družba ne poviša plač, pač pa da samo enkratni prispevek. Uverjeni smo, da so naši poslanci dosegli, kolikor so pač mogli. Povišanje plač ne spada toliko v delo posameznega poslanca, kakor pa v delo organizacije. Poslanec lahko zahteva rudarjev podpira, ne more pa boja med družbo in delavstvom sam docela izvesti. Zato je na mestu prva le strokovna organizacija rudarjev, katera mora boj za povišanje plač sama pričeti in ga tudi dokončati. Le v potrebi lahko priskočijo delavski poslanci na pomoč in delavske zahteve podpirajo na mero-dajnem mestu. Nikakor pa poslanci sami ne morejo meznega boja pričeti, posebno, če nimajo za seboj disciplinirane in močne organizacije delavstva. Prvo mora biti le organizacija, na katero se delavstvo lahko brez skrbi in s sigurnim poročtvom naslanja. Če je organizacija dovolj močna, lahko izvede boj za povišanje plač sama, kar pa poslanec brez organizacije ne more.

Nastane pa vprašanje: kako se boriš Ti, rudarski delavec, za svoj vsakdanji kruh? Ali si organiziran

strokovno? Če si organiziran, ali izpolnjuješ svojo člansko dolžnost? Ako nisi organiziran, odjedaš kruh sebi, svoji družini in svojemu tovarišu. — Pomnimo in zavedajmo se samo to, da kapital ne bo pustil svojih dobičkov in da ne bo izpustil niti pare, dokler ga v to ne prisili delavstvo s svojo strokovno organizacijo. Če kapital vidi pred sabo nepremagljivo bojno organizacijo, jo je prisiljen upoštevati, ako tega ne vidi, ne vidi tudi delavskih potreb. Ravnotako tudi Trboveljska družba ne bo rudarjem sorazmerno z draginjo nikdar plačala njihovega dela, dokler ne bo rudarski delavec enotno strokovno organiziran in dokler se ne bo enotno boril za svoje pravice. Rudarji, ki ste danes še neorganizirani, pustite brezplodno kritikovanje in vstopite vsi v svojo strokovno organizacijo. Resnica je, da rudarsko delavstvo še nikoli ni bilo tako slabo strokovno organizirano, kakor ravno danes. Vedite, da se nam Trboveljska družba upravičeno smeji, ker ji garamo za tisto sramotno plačo, ona pa iz naših žuljev kopiči ogromni tujezemski nemški in francoski kapital.

Organizirajmo se in pomislimo, da so proti nam močne kapitalistične organizacije. Vsak najmanjši podjetnik je včlanjen in organiziran v Zvezi industrijcev, dočim je delavstva organiziranega komaj 70 do 80 odstotkov. Ker je tako malo zavednega delavstva, radi tega tudi tako slabo živi, sam in njegova družina.

Ako stopiš v organizacijo, se zavedaj tudi svoje dolžnosti napram njej. Za izboljšanje svojih razmer moraš v organizaciji tudi sam delati. Ne zahtevaj vsega od odbora, temveč pomagaj mu pri delu. Kadar boš tako delal, boš zaveden član in nehaš biti suženj kapitala. Zavedaj se svojega ponosa, ki Ti ga nudi Tvoj stan, kajti le potem boš nekaj veljal in koristil sebi ter svojim tovarišem.

Dopisi.

Jesenice. V nedeljo 18. januarja so imeli žerjavovci volivni shod, na katerem je govoril sam g. dr. Žerjav. Delavstvo, ki je napeto pričakovalo, da bi slišalo od zastopnika za šume in rude, kaj bo povedal o tej stvari, kar se delavstva tiče, a izostalo je popolnoma vse. Govoril je o nezmožnosti delovanja razpuščenega parlamenta, kar je povzročilo buren smeh.

Na splošno smo na shodu slišali le stare reči, v katerih ni povedano prav nič novega. Da pa gospodje niso

dali besede delavcem na tem shodu, je pa mogoče samo dvoja: ali smo delavski trpini g. Žerjavu prenizki, da bi se z nami spustil v debato, ali mu pa vest ne pusti, da bi odgovarjal za krivice, ki so se zgodile delavstvu po njegovi zaslugi. Dalje je spregovoril g. dr. Obršnel par besedi. K temu bi imeli samo pripomniti, da si naj gospod doktor ne jemlje ugleda pri delavstvu, ki ga ima, s takimi agitacijami. Govora delavske izdajice Ravnika, ki se je prav pošteno osmešil pred vsem delavstvom, niti ne omenjamo. Jeseniške JDSarje pa opomnimo samo na nelepo agitacijo za občinske volitve, češ, štiri tigre imate v vladi, pa vendar ne morete preprečiti redukcije. Volite nas, mi bomo vse to znali preprečiti. Pokažite sedaj in preprečite, če znate krizo, ki nam preti v par dneh v naši tovarni. Tu se sedaj pokazuje JDSarji! Ko so gospod shod zaključili, ne da bi dali komu besedo od opozicije pri udeležencih, se je pojavil aplavz kakih 40 oseb. Ko je ta ponehal, se je zaslišal vzklik: Živijo Davidovič in Korošec, živel bratski sporazum! In završalo je po dvorani navdušenja in aplavza, na kar je delavstvo zapuščalo ogorčeno klaverno javni shod z besedami: Danes nas niste pustili govoriti, bomo pa govorili 8. februarja.

Trbovlje. V našem rudarskem kraju se je proti koncu lanskega leta zelo razpasla (epidemija) škrlatica in tifus. Treba je ugotoviti, kaj je pravi vzrok, da se v Trbovljah vedno pojavlja ta kužna bolezen. Par slučajev: 1. Poglejmo, kako izgleda glavni potok, ki teče skozi trg Trbovljel. V njem vidimo vedno polno nesnage in ostudnih odpadkov. Potok je premajhen, da bi zamogel odnašati reči, ki se mečejo v vodo. Potrebno je, da se jarek pokrije vsaj tam, kjer se nahajajo rudarska stanovanja. 2. Poglejmo malo obcestne in stranske nesnažne järke! Mesar Božič ima svojo klavnico tik nad glavno cesto, križklane živine pa teče v mali cestni jarek. Misliti si mora vsakdo, koliko smradu povzroča ta nesnaga v vročem letnem času. In mali jarek med nekdanjo hišo Martinčič in Sauper, ki je izpeljan iz glavne ceste in se izteka v glavni potok pri g. Mervarju. Dolžina mu je približno 100 m. Pri izpeljavi ni nobene vodne mreže, da bi se voda čistila. Voda direktno odnaša vse cestne odpadke v jarek. In to še ni dovolj. G. Sauper spušča iz svoje straniščne greznice v jarek vse odpadke tik pred stanovanjem nekega rudarja. To pa ne takrat, kadar dežuje, marveč v vročem poletnem času.

Ali kupuješ

vse svoje potrebe pri

I. delavskem konzumnem društvu?

Viktor Flisek, rudar:

Obrisi.

Za vasjo je stala lesena in mračna kočica. Zluborasta hruška-vodenka je zakrivala razpokane bajtine stene. Naslanjala se je na nagnit tram, ki se bil udal pritisku trhle strehe, in se sesedel na razmajan zid.

Kadar je potegnil iz globeli veter, se je streslo zidovje, da je zaskrbelo Tonko, ki je čula pri mrliču v koči. Poiskala je po kotih cunje in mašila z njimi režeče špranje v oknih.

Priletna je bila Tonka in boleznim podvržena. Bala se je gluščega piša, ki je predel okoli stana in mraza, ki je še vedno silil skozi razbita stekla. V peči ni gorelo in po dimniku se je lovil veter. Okoli bolehavih nog si je omotala oguljeno odejo in čula.

Nana je ležala na mrtvaškem odru. Vedno blede, vdrto lice se ji ni izpremenilo. Le soj oči je ugasnil. Utihi glas, ki je bil vedno prijazen. Življenje se ji je sklenilo.

Pred tednom so jo poklicali k sestri. Rada je prišla Tonka z Gor, tolažila in pomagala. Ponagajala štiri letnemu Janezku, mu trla orehe, drobila rumene lešnike, ali tlačila v male žepe sladke krljice. Vpraševala ga, če bo drvar kot ata, ko odraste. Pa je pokimal z debelušasto glavico in ka-

zal, kako bo žagal in tesal, ko zraste. Smejale sta se mu z Nano.

Tokrat jo je našla v postelji. Nana je globoko sopla in se potila. Ko ji je stisnila roko, je Tonko zaskrbelo. Brž je pisala Mihetu, naj pride. Janezka je poslala v Gore, dokler ne okreva mama... Nani se je obrnilo na slabše. Zaprošila je gospoda. Drugi dan so jo prevedeli. Ponoči je umrla...

Sosed Krže je privlekel iz kolarne par sprhnelih desk, kamor sta jo položila s Tonko. Matijeva je ponudila belo rjuho, katero sta razgrnila po žagancih, da je bilo spodobno. Okoli koščenih prstov sta ji ovila rožni venec in sklenila roke.

Od dveh lojevih brljavk, ki so svetile ranjki, so se motale in lovile po zraku cele rjuhe sajastih oblakov, ki so krožili pod črni strop. Stopljena lojevina nerodno pritrjene sveče je kapala na platno. Zamrmrala je Tonka, vstala, razprostrla skržene prste ter odščipnila krvavožareč ogorek. Prestopila je po shojenih deskah. Šla do vlažnega kota in zopet nazaj. Pri mrtvi je obstala. Tresoč desnico je peljala po Naninem obrazu, jo pokrižala in vzdihnila...

Dragarjevi so imeli pred leti lepo domačijo. Velik gozd, rodovitne njive in travnikov za desetero živine. Oče je bil dober in skrben gospodar. Le gospodinje so pogrešali. Še za ovcami se je potepal Miha, ko mu je umrla

mati. Da bi se v drugo ženil, ni maral oče Peter. Čakal je, da mu doraste sin. Ko je fant pretolkel tista dva meseca pri Janezih v Celovcu, mu je razložil, kako in kaj. Pomenila sta se. Jančevo Nano z Gor je vprašal Miha, če je pri volji. Pokimala je boječe Nana, da ji je všeč. Kako je bil vesel, ko ji je stiskal roko.

Starši niso nasprotovali. Saj so imeli poleg Nane še šestero starejših. Z brega pa le malo pridelka. In na glasu so bili — Dragarjevi. Na dobro se je omožila.

Takrat je zaropotalo. »Vojska« so zavpili. »S Srbi se je začelo. Miha je dobil poziv. Jokala je Nana in trpel sam, ko se je poslavljaj. Peter si je otiral solze, ko ga je zapuščal sin. Ni mogel razumeti, da odhaja. Rentačil je na cesarja in tisto gospodo.

Miheta so poslali na gališko fronto. Vsak teden je pisal, pozdravljaj in naročal, naj ne skrbe.

Nana je bledela, starec pa krčil pest, ko je slišal, kako mesarijo.

Neko nedeljo so razglasili, da se bo oddajala živina. »Iz našega hleva ne,« je razgorelo starca. »Sina boste požrli, pa ste še na domovje volki! Dokler bom gibal z mezinem, se ne podam,« je rentačil okoli cerkve. Vsak se ga je ognil, ker se je bal, da še njega kaj ne zadene.

Tisto jutro, ko so prišli po voliče, se je postavil na hlevni prag. Krepko

je odrinil vojaka, ki je hotel do živine, da bi skoro omahnil v gnojno lužo.

»Saj vam plačamo,« ga je miril častnik zadaj. »Hudič naj vas odnese, z vašimi denarji!« je zahrpal starec in segel po vile. »Oče,« je zaprosila Nana, ki je prihitela po dvorišču. A on ni slišal! Zamahnil je v polkrogu na vojaka, ki je tiščal med vrata. Zadel bi ga, ko bi ta ne odskočil v stenik...

Vojake je razdražilo. Pahnili so ga na tla in suvali z okovanimi škornji. Zastonj je mirila in prosila Nana. Očeta so valjali po gnojni močvari, kjer je grebel s prsti in besnel, da so prihiteli iz vasi. Težko sopečega so zvezali in odpeljali.

Sama je ostala Nana, sama gospodarila. Vse je storila za očeta. Vozarila se od advokata do advokata in plačevala. Šla je njivica in debeli hrasti. Možu ni omenila, kaj se je zgodilo. Molče in udano je trpela.

Starega Dragarja so prerivali po ječah. Zasliševali strogi avditorji, ki so s tako lahkoto izrekli: »ustreljen«. Kesanja ni kazal. Odločno je nastopal.

Le kadar je sedel v temni celici, se mu je stožilo. Segal si je v redke lase in razmišljal. Ni vedel, če bo še videl sina, ker nad obema vihti smrt koso. Pa se je domislil dobre Nane, ki doma joka. Hudo mu je bilo za kmetijo, ker se ta ne obdeluje. Tam

Imenovani gospod se zato ne zmeni nič, akoravno je bil že opozorjen na to. Če pogledamo vso to nedopustljivo nesnago, ni čuda, da je v tem kraju doma kužna bolezen. Navedeni so tukaj samo nekateri vzroki, pa jih je še mnogo. Vprašamo zdravstveno oblast sledeče: 1. Ali je dovoljeno hišnim posestnikom iz svojih greznic spuščati odpadke v jarke? 2. Ali je dovoljeno mesarjem vsako nesnago metati, kamor hočejo? 3. Ali je dovoljeno, da so mali jarki odkriti ob delavskih stanovanjih? 4. Kako dolgo bo še zdravstveni odsek to dopuščal, in kako dolgo se še ne bo izvedla prava kanalizacija, ki bi odgovarjala higijeničnim potrebam, kar predpisujejo zdravstvene naredbe? Opozorjamo merodajne činitelje, da se za stvar začno zanimati in se s tem prepreči vsaka kužna bolezen. — Opozovalec. — (Op. ur.: Dopis se je nekoliko zakasnil, pa bo skoraj gotovo še prav prišel. K vsem tem pa tole: Dokler bodo v Vaši občini gospodarili najrazličnejši vladni gerenti, mesto od delovnega ljudstva izvoljen občinski odbor, bo še dolgo tako. Prva je občina, ki mora skrbeti za občinsko higijeno! Pošljite na sedanjega gerenta posebno deputacijo in zahtevajte, da takoj napravi red! Če ne, naj vloži Vaša Okrajna delavska zveza pritožbo na zdravstveni odsek!)

P. Lombardo.

Proč ž njim!

Med nešteti sovražniki, ki onemogočujejo delavskemu stanu do svojih pravic, se skriva eden, skoraj smemo reči najbolj strupen sovražnik, katerega imenujemo alkohol. To ime nam predstavlja vse vrste opojnih pijač, ki napravijo iz človeka ob preobilnem zaužitju pravega norca in ki prinaša posebno v delavske družine največ gorja. Marsikdo bi vprašal, zakaj se ravno delavstvu najbolj predbaciva pijančevanje, saj drugi stanovi popijo mnogo več in poleg tega še boljše pijače. No, to je resnica. Ker pa po mojem skromnem mišljenju mora vsak stan najprvo sebe urediti in kremiti na pot treznega dela, naj bodo te vrstice namenjene tudi samo delavstvu, ker bo, ako se bo po njih ravnalo, imelo tudi samo delavstvo koristi od njih. Poglejmo si to pošast malo od bližje. Uvideli bomo, da ni po nemarnem prešteta k najhujšim sovražnikom delavstva. Najprvo pogledjmo v krčmo, kjer se največ tega strupa sfabricira (naredi). To se vrši

s pomočjo raznih snovi, ki jih pride-nejo vodi, kar se pa pozneje imenuje vino. Tu notri sedijo razni ljudje, med njimi tudi delavci, ki prav pridno razmetavajo krvavo zasluženi denar za birtov strup, ki se največkrat konča šele pri zadnjem dinarju. V gostilni se prične vneti plamen poželenja opojnih pijač, katerih posledice dovedejo nesrečnika do dejanj, ki ne spadajo v človeško družbo. Sedaj sem mislil na posameznika, ki je zaradi alkohola zgubil vse, kar je bilo doslej dobrega na njem, ki se je pogreznil že tako globoko, da je vsak poizkus rešitve nemogoč. Ker pa imamo med našim delavstvom mnogo družinskih očetov, ki so se udali pijančevanju, naj tudi tukaj nekoliko otipljem posledice, ki pa jih ne trpi samo oni, ki je grešil, ampak so posledice prešle na nedolžne otroke, ki so zaradi očetovega pijančevanja lačni, čestokrat nagi in bosí. To iz gmotnih ozirrov. Kakšne so pa posledice iz moralnih ozirrov, pa si lahko vsak sam predstavlja. Gotovo in dognano je, da človek poln strupenih duhov, za katere je dajal birtu ves zaslužek, nima ravno kaj pameti, misli, kakor tudi ne dejanj. Ako sreča človeka v takem položaju, boš slišal iz njegovih ust vse drugo, samo pametnega ničesar. In ko pride tak človek domov k družini namesto zaslužka, ki ga je pustil v gostilni, začne preklinjati, razbijati, zgodi se, da mora žena z otroci vred pozno ponoči bežati pred podivjanim očetom. V tem zadnjem, kakor prvem oziru bi se dalo še mnogo govoriti ter s posebnim ozirrom na ostale sovražnike delavskega stanu, ki prav pridno izrabljajo vsako kapljico pijače, ki jo zavžije delavec. Vselej, kadar so delavci sami ali potom svojih organizacij zahtevali zboljšanje plač, so delodajalci prišli z očitki, da delavec zato nima nikdar dosti, ker ves zaslužek zapije. Taki očitki so delavstvu vedno precej škodovali, akoravno je vselej le nekaj delavcev, ki v resnici zapije vse. To nismo in ne bomo nikdar zagovarjali, dokler se delavstvo v tem oziru resno ne bo poboljšalo. Tudi strokovnim organizacijam mnogo škoduje alkohol, ki zavira delo v organizaciji, članom samim pa ubija trezno mišljenje po zboljanju gmotnega položaja. Že večkrat smo prejeli na razne opomine odgovore, da člani nočejo plačevati članarine, ker jim je vse drugo prej, kot stremenje po samopomoči. In res je, da je denarja za pijačo in druge nepotrebne stvari vedno dovolj, samo za organizacijo ni par kronic mesečno.

Če bomo šli tako naprej, potem ni upanja na kako zboljšanje delavskega položaja, nasprotno, vedno globokeje se bomo pogrezali, dokler nas alkohol ostalimi drugimi sovražniki delavstva popolnoma ne ugonobi in pripelje nazaj v dobo sužnosti. Zato pojdimo na delo vsi, da rešimo, kar se rešiti še da in da preprečujemo nadaljnjo preobilno zauživanje alkoholnih pijač naših tovarišev. Nikdar ne smemo pustiti, da bi zaradi birtovega strupa trpeli lakoto naši otroci ter da bi zbog tega telesno in duševno nazadovali. Tudi očitkov od strani delodajalcev ne smemo trpeti, ampak delati na to, da bo sleherni delavec rajše, ko v gostilno, nalagal denar v hranilnico za čase, ko bodo naše moči izčrpane, ko nas bo brezvestni kapitalizem vrgel na cesto. Zato tovariši, ki vam je kaj za blaginjo vas in vaših družin, odločno ukazite, proč z njim, ki prinaša v naše družine toliko gorja. Le v treznem delu je naša rešitev!

Tedenske vesti.

Seja vodstva Jugoslovanske strok. zveze je vsled odsotnosti nekateri članov načelstva preložena na ned. 15. febr. Takrat se vrši seja nepreklicno.

Kandidatne liste v Sloveniji. V volivnem okrožju Ljubljana—Novo mesto je vložnih devet kandidatnih list in sicer: 1. Slovenska ljudska stranka: nosilec dr. Anton Korošec, minister n. r.; 2. Narodni blok: nosilec dr. Gregor Žerjav, minister za šume in rude; 3. Samostojna kmetijska stranka: nosilec Ivan Pucelj, minister n. r.; 4. Slovenska republikanska stranka: nosilec Albin Prepeluh, sodni oficial v p.; 5. Delavsko-kmečki republikanski blok: nosilec Ivan Makuc, vpokojeni železničar; 6. Republikanska stranka za Slovenijo: nosilec Josip Murn, posestnik; 7. Bratski sporazum: nosilec Ivan Deržič, železniški uradnik; 8. Socialistična stranka Jugoslavije (Korun—Janša): nosilec Milhior Čobal, zasebni uradnik; 9. Socialistična stranka Jugoslavije (Bernot): nosilec Iv. Pastorek. — V volivnem okrožju Maribor—Celje je vložnih 14 list in sicer: 1. Slovenska ljudska stranka: nosilec dr. Anton Korošec, minister n. r.; 2. Hrv. republikanska seljačka stranka: nosilec St. Radič, knjigotrožec; 3. Prekmurski mali poljedelci: nosilec Geza Hartner, posestnik; 4. Narodni blok: nosilec dr. Ljudevit Pivko, profesor; 5. Stranka viteza I. Zagorskega: nosilec vitez I. Zagorski; 6. Samostojna

kmetijska stranka: nosilec Ivan Pucelj, minister n. r.; 7. Delavsko-kmečki republikanski blok: nosilec Ivan Makuc, vpokojeni železničar; 8. Nemška stranka kraljevine SHS: nosilec Franc Schauer, urednik; 9. Narodna radikalna stranka: nosilec dr. R. Ravnik, odvetnik; 10. Socialistična stranka Jugoslavije: nosilec dr. Milan Korun, odvetnik; 11. Seljačka agrarna zveza: nosilec A. Hribar, poljedelec; 12. Socialistična stranka Jugoslavije (Bernotova skupina): nosilec Vinko Möderndorfer, učitelj; 13. Hrvaška stranka: nosilec Ivan Štrbenac, urednik; 14. Bratski sporazum: nosilec Božo Markovič, profesor. — Za mesto Ljubljano smo kandidatne liste objavili že v zadnji »Pravici«.

V Ljubljani je umrl direktor pošte in brzojava g. dr. Janko Debelak. Ko je Savo Tutundič, načelnik poštnega oddelka poštnega in brzojavnega ministrstva v Belgradu zvedel o Debelakovi smrti, je umrl, zadet od kapi.

Ali je resnica ali pomota? Neki ljubljanski obrtnik išče potom inštrata vajenca, starega izpod 14 let. Zakon določa, da se kot vajenec ne sme sprejeti nihče, ki še ni dovršil 14 let.

Lepi nazori. Na ljubljanskem magistratu se nahaja pri razsodišču raznih sporov neki gospod, ki je izjavil, da sme gospodar oziroma gospodinja svoje služkinje tudi tepsti. Gospod mora biti že zelo star, gotovo še iz dobe faraonov, ki je pa novejša nazore o postopanju s človekom prespal.

Pomiloščen morilec. Janez Kristan, ki je bil pred jesensko ljubljansko poroto obsojen na smrt na vesalih, ker je lanskega poletja umoril Marijo Zevnikovo pri Skaručini pod Šmarno goro, je bil na prošnjo svoje matere pomiloščen na dosmrtno ječo.

V mariborski kaznilnici imajo sedaj zaprtih 340 kaznjencev.

Prosveta.

Krekova mladina.

Ustanovni občni zbor »Krekove mladine« v Štorah se je vršil dne 11. jan. ob 4. uri popoldne. Občni zbor je potekel nad vse lepo ob mnogoštevilni udeležbi domačih članov in celjske podružnice. Centralo je zastopal tov. Kordin, ki je v lepih besedah bodril tovariše in tovarišice k vztrajnemu delu za našo delavsko mladinsko organizacijo »Krekovo mladino«. Nadalje je tajnik celjske po-

Ali veš, da ima zadruga poleg raznih vsakdanjih potrebščin tudi najcenejše in najboljše oblačilno blago, poleg tega pa še

3% popust?

ni sina, ni očeta, da bi rezala brazde. Ženska je pa slabih rok in vsakemu pokorna.

Miheta so prerivali po vseh frontah. Skusil je težke boje, pa vse srečno prebil. Na dom in ženo je vedno mislil. Kako vesel je bil, kadar je dobil pismo od nje. Stisnil se je v jarek in čital. Lepo je razumela vse popisati. O sinčku, ki ga še ni videl. Kako že klati z rokami, se postavlja na noge, ali kobaca iz hiše v vežo. Kako bi ga rad videl. Goreče je prosil za konec vojske...

Stari Dragar je bil obsojen na leto ječe. Izrezal ga je zdravnik, ki mu je ugotovil duševno zmedenost.

Vesela je bila Nana, ko je prišel oče. Tolažila se je, da ji bo pomagal gospodariti. Toda z njim je bilo pri kraju. Nič več ni stopil v hlev, ali pogledal za hlapcem. Žanjice so vezale v snope po svoje. Po strni je ležalo klasja, da so živeli vrabci. Mladiči so tokli tako, da ni bilo tiste hude čase pri njih stradanca.

Čuden je postal Peter. Delal ni. Posedal na zapečku, še raje pa v gostini. Tam je pil, da se je opijal. V vrtavici je čudno vezal svoj govor. Mahal z rokami, bulil z očesi, da so se ga ogibali. »Nori Peter,« so vpili otroci, kadar se je pokazal na vasi.

Tako se vleklo vso vojsko. Nana, je dajala očetu denar, ker se ga je bala. Šla je krona za krono in dolg je raste. Upniki so molčali in čakali.

Mrzlo oktobrovo jutro so zvedeli, da je vojske konec. Veselja se ga je zopet nasrebal Dragar. Hodil je po vseh točlinah, da se je komaj prizibal domov. Splazil se je v listnik. V čeljustih je držal pipico, ko je omahnil na reso.

Nana je šla na postajo, kjer so se vozili vojaki. Pri vsakem vlaku se je mešala med ljudi in gledala, če ne izstopi Miha. Dolge ure je stala in bi še čakala, ko bi je ne vzdramila sosed. »Nesreča,« se je nagnila k nji Korenka. »Oče so zažgali!«

Plameni so lizali domovje, ko je priletela v vas. Zgrudila se je. Vse je zgorelo.

Iz opaljenega sušja v listniku, so potegnili mrtvega Dragarja. V zobeh je še tiščal pipico.

Ko se je vrnil Miha, je zvonilo očetu. Našel je obupano ženo in nesrečo. Sesedel se je na očrnel tram in zajokal. Pa so prišli tirjalci, tolažili in moleli račune. »Ne zameri,« so se opravičevali.

Šle so njive travniki in gozd. Le stara koča je ostala, kamor so se naselili. S težavo si je obdržal travni ostrižek, kjer se je pasla vimasta rogačka, ki je živila sinčka. Dragarjevi so obubožali.

Miha ni obupal. Na spomlad si je poiskal široko tesačo in odšel v kočevski gozd. Pod ortneško graščino je tesal les. Komaj se je zdanilo, je že obrezaval. Ni ga odgnal dež, ne vroče

solnce. Malo počitka si je privoščil in slabo hrano. Hujšal in bledel je revež. Kadar je prešteval zaslužek, se je bolno nasmihal. Računal je, da še mnogo manjka, predno bo drug dom, nova sreča. Pa je srditeje mahnil s tesačo, da so odletavale trske po poseki...

Od Nanine sestre je dobil vest, da je zbolela žena. Zastokal je. Pobral orodje, zadelal kočjo in se odpravil domov.

Kropilcev ni bilo k Nani. Še sosedje niso prišli. Na delo so se izgovarjali.

K siromašnim ne utegnejo, so nadlegovala Tonko misli, da je jezno stresla brado.

Okoli bajte je priškripal grobokop. Natančno ga je poznala po hoji. Saj je mlad šušmaril okoli nje.

Krstni podložnik in križ je prislonil v veži k zidu. Umazano, stolpičasto svetilko z eno samo steklovino je nesel k umrli.

Postavil jo je na pečno klop, se oprijel lončene modnice s škofovo podobno in zaceptal z nogami, da se otrese nesnage, ki se je prismolila škornjev.

Nato je kanil par kapljic blagoslovljene vode po rajni in nekaj zagodrnjal skozi zobe. Potisnil je vejico v kozarec in prisedel k Tonki.

Začel je, da mu teče že dvajseto leto, kar so ga najeli za ta posel. Od strahov je razmotaval razgovor in o mrtvih, ki nimajo miru.

Velikokrat je gledal okostnjake, ki so prihajali ponoči in sedali na pokopališčni zid. S paroma so hodili. Po krohotu je ločil možke od žensk. Bog ne daj, da bi se takrat oglasil. Zmeli bi ga...

Drgetala je Tonka, tako je razlagal. Ni bila plašna, pa jo je postala groza.

Anže je momljaj dalje. Okoli hudiča, ki je služil v malinu in o meri, je motal besede. Gladko je znal.

Še bi terental, pa je videl, da se ne zgane Tonka, da bi prinesla žganja, katerega se nikoli branil ni. Kruh bi se tudi prislišal, bel kot o godeh, je sklenil in zlezel skozi vrata.

Tonka je zamolila. Prosila je Boga za Nanin dušni blagor in za Miheta, da bi ga nesreča ne potrla prehudo. Pa se ji je skušal in zapletel jezik. Omahnila je glava in zaspala je...

Zunaj je vršalo. Krivilo je hruško, da se je sklanjala kot žitni klas. Veje so pokale in v vršičku jo je nalomilo.

Po stezi je stopal Miha. Počasi je hodil. Večkrat je obstal in počival. Prijemal se je za spoten obraz in vzdihal.

Pri koči je obstal. Oprijel se je razbrazdane hruške in gledal proti vratom. Zavonjal je smodnjav sveč. Klecnil je ob deblu...

Iz globeli je vstal veter. Zagnal se je med redke veje drevesa, da se je prelomilo luknjavo deblo. Padlo je s truščem na — Miheta...

družnice Franc Drobne v lepih besedah označil pomen in korist za ustanovitev tukajšnje podružnice. V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Predsednik: Klinej Al., podpredsednik Teichmeister, tajnik Parišek, blagajnik Pozinek, odborniki: Koklič, Deržan in Pecigus. Po jako lepem zborovanju je tov. predsednik zaključil ustanovni občni zbor.

V delavske izobraževalne organizacije!

Kapital se poslužuje vseh mogočih sredstev, da človeka-proletarca podvrže svoji oblasti in izkoriščanju. Napel je vse svoje sile, da že našo mladino odtuji delavskemu razredu in najboljše njegovo orožje v boju proti proletarijatu je današnji družabni red. Služi mu v to kino. Le poglejte jih proletarska dekleta, kako jim gorijo oči med razkošnimi slikami in prizori, kako bogataš »ljubi« in celo poroči siromašno devojko. Ti prizori jim potem vedno blodijo po glavi, o njih sanjajo noč in dan. Radi tega je tudi v današnjem modernem svetu toliko tatov in nesrečnih, razočaranih življenj. V mladini izginja polagoma delavska zavest — ona je uspravljena — buržuazija je dosegla svoj cilj.

Česar pa kapital ni dosegel tu, to skuša še pri odrasli mladini dopolniti z raznimi svojimi organizacijami, s katerimi misli mladino popolnoma prikleniti nase; njemu ni dovolj njeno delo, on zahteva njenih duš, njen razum.

Proletarske matere in očetje, ne dopustite, da vam buržuazija odtuje deco, ravnajte se po paroli: najboljša defenziva je ofenziva. Pokažite mladini na vzgledu kvarljivost slabe knjige, dajte mu proletarsko knjigo v roke!

Učite mladino samostojnega mišljenja, da ne bo gledala v svet skozi tuja očala, ampak z lastnimi očmi, potem se bo lahko sama izobraževala, množila vrste zavednih razrednih borcev in budila milijone še uspavanih proletarcev.

Delavska mladina, to je neznana celina, to je življ, ki se nikdo ne briga zanj. Poudarja se le, da je mladina naša bodočnost, nikdo pa se ne potrudi, da bi videl, kako se ta bodočnost razvija, kako živi vajenec, bodoči delavec in obrtnik, kako se preživlja, kaj dela v svojem prostem času, kaj čita, s čim se zabava, kakšne težave in bolesi ima in o čem razmišlja. Politični govorniki in voditelji so se brigali le za dorasle ljudi in sicer le v toliko, da bi jih dobili v razne svoje tabore ter za svoje površne nauke.

Ti pa odrasla mladina, po trudah polnem delu v delavnici in črni tovarni, ne išči razvedrila po gostilnah in kinematografih, ampak v delavskih prosvetnih organizacijah; kjer pa teh ni, širi našo misel in pokaži proletarski mladini, ki se še nahaja v meščanskih družtvih, pravo pot — v delavske vrste.

Na delo, zavedna mladina!

Naj živi krščansko-socialistična mladina!

Inserirajte v »Pravici«!

Socialni vestnik.

Nov stanovanjski zakon. V ministrstvu za socialno politiko se je postavila komisija, ki ima nalogo, da izdelata načrt za nov stanovanjski zakon. Komisija je že začela delati.

Brezposelnost na Angleškem. V enem samem tednu koncem decembra se je število brezposelnih na Angleškem zvišalo za 10.625, tako da je bilo 24. decembra 1924 brezposelnih 1.168.100. To je zasluga konservativne vlade, katere zmage pri zadnjih državnoborskih volitvah se je razveselil ves kapitalistični svet.

Na velikopražski posredovalnici za delo je bilo v letu 1924 na moškem oddelku naznanjenih 25.796 prostih

mest; v istem času je prosilo za delo 38.422 oseb. Posredovalnica je brezplačno posredovala v 15.171 slučajih. Na ženskem oddelku je bilo prijavljenih 28.446 prostih mest, delo je iskalo v tem času 26.078 oseb in posredovalnica je posredovala brezplačno za delo v 15.582 slučajih.

Gospodarstvo.

BORZA.

Zagreb, 20. januarja. Italija 2.5620 do 2.5920, London 296.35 do 299.35, Newyork 61.50 do 62.50, Pariz 3.37 do 3.42, Praga 1.8615 do 1.8915, Dunaj 0.08775 do 0.08875, Curih 11.94 do 12.04.

Curih, 20. jan. Belgrad 8.40, Budimpešta 0.00717, Berlin 1.2350, Italija 21.45, London 24.79, Newyork 518.70, Pariz 28.05, Praga 15.60, Dunaj 0.007315, Bukarešt 2.70, Sofija 3.75.

Cene v Ljubljani. V soboto, 17. t. m., so bile na trgu sledeče cene: govedina kilogram 20—25 Din, teletina 25—27, svinjsko meso 25—28, slanina 27—30 Din; liter mleka 2.50—3.50 dinarjev, sirovo maslo 50—60 Din kilogram. Jabolka so se prodajala kilogram po 2—7 Din, krompir pa 1.50—1.75 Din kilogram.

Letina tobaka v Bolgariji. Sofijski listi poročajo, da je znašala lanska letina tobaka v Bolgariji 42 milijonov kilogramov napram 50 milijonom kilogramov v letu 1923. Kakovost tobaka je v obeh letih enako dobra.

Razno.

Živ v krsti. V Novem Sadu je v zadnjem času enkrat našel nočni čuvaj nekega znanega obrtnika, pijanca iz navade, ležečega na ulici. Začel ga je tresti in klicati, a pijanec ni dal nikakega znaka življenja. Čuvaj je nato s pomočjo nekega mimoidočega spravil dozdevnega mrliča v mrtvašnico. Zjutraj so dali zdravniku v podpis mrlični list, ki ga je tudi podpisal. Popoldne so hoteli mrtveca prenesti na pokopališče, toda ko so odprli vrata mrtvašnice, so prestrašeni odskočili: mrlič je sedel v krsti in kadil cigareto. Vsi skupaj so se na to veselo odpravili v gostilno in zapili pogrebščino.

Velika železniška nesreča v Nemčiji. V torek dne 12. t. m. je stal na postaji Herne delavski vlak, ki vozi vsak dan kakih 2000 delavcev in nameščencev v Dortmund v službo. Tik pred odhodom vlaka pridrvi na kolodvor D-vlak Berlin—Köln na istem tiru in se zaleti od zadaj v delavski vlak. Med strašnim pokom se je zarinilo zadnjih pet vagonov osebnega vlaka drug v drugega. Ostali vagoni so se nakopičili drug na drugega in se večinoma prevrnili. 12 potnikov je bilo naravnost zmetih in se njih osebnost ni dala niti ugotoviti. Izpod ruševin so izvlekli 23 mrtvih in 59 težko ranjenih. Skoraj vsi potniki obeh vlakov, veliko nad 2000, so dobili skoraj vsi večje ali manjše poškodbe.

Starinske najdbe pri Plevni v Bolgariji. V okolici Plevne so izkopali dragocen starinski zaklad, sestojec iz 11 antičnih zlatih vaz, ki tehtajo skupaj 12 kilogramov. Vaze so služile v bogoslužne svrhe in so okrašene z orientalskimi ornamentami. Izročili so jih narodnemu muzeju v Sofiji.

Znižanje plač samskim mornariškim častnikom na Holandskem. Holandska admiraliteta je odredila, da se s 1. januarjem 1925 znižajo plače vsem samskim častnikom. Ta odredba je imela za posledico, da se mornariški častniki trumoma ženijo. V enem samem dnevu koncem decembra je bilo 60 porok.

Strašna bolezen v Perziji. V Perziji je izbruhnila neznana strašna epidemija, ki je zahtevala že več sto žrtv. Začetek bolezni je v tem, da se izlije kri iz oči in iz ust, nakar v par dneh telo vsled izgube krvi popolnoma skupaj zleze. Bolnikova koža postane temnorjava, smrt nastopi hitro, muke so strahovite.

Delavska zakonodaja.

Delovni čas.

V industrijskih in rudarskih podjetjih in samo v teh, ne sme delovni čas najetih delavcev trajati več nego 8 ur dnevno, odnosno 48 ur tedensko. Ko bi hotel n. pr. podjetnik praznovati kak dan, ki ni zakonit praznik in bi hotelo delavstvo nadomestiti zamujene ure z daljšim delom ob drugih dneh, da bi ne bilo oškodovano pri zaslužku, je to dopustno pod pogojem, da zakonito določeni tedenski delovni čas ni prekoračen.

Delovni čas, določen v zakonu, se sme podaljšati sporazumno med podjetnikom in sicer v rudarskih podjetjih za eno, v drugih pa največ za dve uri dnevno. To podaljšanje velja, če ga sklenejo štiri petine delavcev enega podjetja s tajnim glasovanjem. Sklep, da se podaljšaj delovni čas, velja najdalje za tri mesece. Po preteku tega časa se sme sklep obnoviti. Natančnejše odredbe o tem prostovoljnem podaljšanju delovnega časa predpisuje pravilnik, ki je priobčen v »Uradnem listu« št. 98 z dne 25. okt. 1924 in se glasi:

§ 1. Lastniki industrijskih in rudarskih podjetij, ki žele podaljšati delovni čas v svojih podjetjih na podlagi predpisov tretjega odstavka § 6 zakona o zaščiti delavcev, morajo o tem obvestiti svoje pomožno osebje ter ga pozvati, naj odredi izmed sebe potrebno število predstavnikov za ustanovitev glasovalnega odbora, ob čigar kontroli se mora izvesti glasovanje po tem pravilniku.

§ 2. Glasovalni odbor, določen v prednjem paragrafu, sestavljajo v podjetjih, kjer je zaposlenih do 100 delavcev (dnevničarjev in mesečarjev), po dva predstavnika delavcev in delodajalcev (lastnikov) dotičnih podjetij, v podjetjih, kjer je zaposlenih preko 100 delavcev, pa po trije predstavniki delavcev in delodajalcev.

Predstavniki delavcev odrede v podjetjih, kjer so delavski zaupniki, delavski zaupniki sami izmed sebe; kjer pa jih ni, odrede za ta primer potrebno število svojih predstavnikov delavci dotičnega podjetja, pri čemer pazijo na to, da so odrejeni predstavniki pismeni in izvoljeni izmed takih delavcev, ki so najdalje zaposleni v omenjenem podjetju.

§ 3. Glasovalni odbor mora preiskrabeti in pripraviti vse, česar je treba za pravilno izvedbo glasovanja o podaljšavi delov. časa po predpisih tega pravilnika. V ta namen izobesi glasov. odbor seznamke, na vidnem kraju podjetja, v katerih naj bi se podaljšal delovni čas. V te seznamke vpiše poleg imena in priimka vsakega delavca leta njegove starosti, čas, od kdaj je zaposlen v podjetju, in ali ima pravico glasovanja po tem pravilniku. Obenem mora označiti dan, ko bo glasovanje, ki se nikakor ne sme izvršiti ne pred enim tednom, odkar so bili izobešeni omenjeni seznamki, ne kasneje nego čez mesec dni.

§ 4. Pravico glasovanja imajo brez razlike spola vsi delavci, zaposleni v dotičnem podjetju, ki so dovršili 16. leto starosti in ki delajo v dotičnem podjetju najmanj mesec dni.

§ 5. Glasovanje je obvezno, tajno in osebno. Izvrši se izven delovnega časa z listki enake barve in velikosti, na katerih se ne sme označiti nič drugega nego samo »za« ali »zoper«. — Prazni listki, se ne štejejo. Glasovanje se mora organizirati tako, da se ga lahko udeleže vsi priznani glasovalci. Vrše se lahko istočasno in na enem kraju za vse podjetje ali pa posebej po raznih oddelkih, toda tako, da se vzame za podaljšavo delovnega časa za vse podjetje v poštevid izid glasovanja vseh delavcev dotičnega podjetja, za poedine oddelke pa izid glasovanja delavcev dotičnega oddelka.

Glasovanje se sme vršiti samo v prostorih onega podjetja, za katero se opravlja, kraj za to pa odredi glasovalni odbor.

§ 6. Vse one osebe, ki bi mislile, da se jim je po krivici odrekla glasovalna pravica, smejo zoper to vložiti pismen ali ustmen protest pri glasovalnem odboru v treh dneh od dne,

ko so se izobesili seznamki, določeni v § 3. tega pravilnika; glasovalni odbor mora odločiti o vseh vloženih protestih najkasneje v novih treh dneh, ko poteče rok za vlaganje teh protestov, kar mora ugotoviti s posebnim zapisnikom, v katerega mora vpisati poleg vsakega protesta odločbo, izrečeno o njem.

Glasovalni odbor odloča z večino glasov. Če so glasovi enako razdeljeni ali če pritožitelj ni zadovoljen z odločbo glasovalnega odbora, vroči glasovalni odbor predmet za industrijska podjetja pristojni oblastni inspekcij dela, za rudarska podjetja pa nadzorstvenemu oblastvu, ki odloči v petih dneh od dne, ko prejme predmet. (Dalje prih.)

Za kratek čas.

Priprava za vice. Gregor je bil krmar na trgovski ladji. Daleč zunaj na morju je umrl mornar. Mrliča pokopljejo na morju tako, da ga polože na desko, mu pritrdijo na noge kako utež, železo ali kamen, opravijo molitve in ga spustijo v vodo. Tedaj pa ni bilo na ladji nobene priprave uteži; ugibali so, kaj bi naredili, in so pritrdili slednjič umrlemu dve veliki kepi na noge. Po obredu so odhajali mornarji spet na svoje delo, otožni in zamišljeni. Samo Gregor se je neprestano muzal. Kapitan ga je videl in mu je rekel: »Zakaj to? Ali ni tak trenutek preršen za muzanje.« Gregor pravi: »Oprostite, gospod kapitan, ne morem pomagati. Bil sem namreč pri nešteto pogrebih na morju; a še nikdar nisem videl, da bi bil kak moj tovariš premog kar s seboj v vice vzel, kakor ga je danes Peter.«

Garancija. Tat je ukradel uro in so ga obsodili na dve leti zapora. »Čudno, čudno,« je modroval sam pri sebi, »kako dobro je urar vedel naprej. Na listku pri uri je bilo napisano: Jamčim za dve leti.«

Smotka. »Jurij, povej mi, ka je to: bolj ko vlečeš, bolj je kratko.« — »Ne vem.« — »No, smotka.«

Ni bilo časa. Sodnik mlademu Kolincanu: »Ali niste mislili na svojo čast, na bodočnost, na starše, ko ste na kolodvoru potegnili dami denarnico iz žepa?« — »Mislim sem že, a ni bilo več dosti časa, vlak je ravno odhajal.«



Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih

V Ljubljani, Mestni trg 6.

Telefon št. 9.

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. — Izven ljubljanskega vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikakih stroškov.

Jamstvena glavica nad 10.000.000 Din.